Parakh
Research Journal Deptt. of Punjabi
Language & Literature
Lahore College for Women University
Lahore (Pakistan) Vol: 3
Jan-Jun 2017, pp5-9

ਪਾਰਖ
ਪੰਜਾਬੀ ਵਭਿਾਗ ਜਰਨਲ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ
ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਹਤਿ
ਮਹਲਿਾ ਯੂਨੀਵਰਸਟਿੀ ਲਾਹੌਰ ਕਾਲਜ, ਲਾਹੌਰ
(ਪਾਕਸਿਤਾਨ) ਲਈ: 3, ਜਨਵਰੀ- ਜੂਨ 2017,
ਪੰਨੇ 5-9

ਕੁਲਜੀਤ ਸੰਿਘ

ਪੰਜੱਬੀ ਸਭਿਓਿਚੱਰ ਦੱ ਦਰਪਣ: ਲੋਕ ਗੀਤ

ਾਂ। ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੰਜੂਓ

Abstract

There is a vast contribution of Folk Tales and Folk Songs in the field of literature. Folk songs are the creators of tale and poetry. There are the songs of the land. In folk songs mountains, lands, climates lakes, crops, traditions and fairs looks like singing. Through this article it is tried to describe the importance of folk songs to strengthen the literature. In this research article the sayings of different writers about are folk songs shared to describe the importance of folk songs as well as the different types of folk songs like Dhola, Mahia, Sithnian, Allahnia Chbata, Sohag, Tpa, Chand, Porri satwar, balian are explained.

ਪੰਜੱਬੀ ਸੱਹਿਤ ਦੀ ਸਿਰਜਨੱ ਵਿਚ ਲੋਕ ਕਹੱਣੀਓਂ ਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਦੱ ਚੋਖੱ ਯੋਗਦੱਨ ਹੈ.ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਦੀ ਮਹ'ਤਤੱ ਬੱਰੇ ਇਕ ਪ'ਛਮੀ ਵਿਦਵੱਨ ਓਿਲਵਿਨ ਦੱ ਖਿਓਲ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਕਹੱਣੀਓਂ ਗਲਪ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀਓਂ ਹਨ ਓਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਸਮੁ'ਚੀ ਕਵਿਤੱ ਦੇ ਜਨਮ ਦੱਤੱ ਹਨ.(1) ਮਹੱਤਮੱ ਗੱਧੀ ਨੇ ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੱ ਸੰਗੀਤ ਓਖਿਓ ਹੈ.ਓੁਨ੍ਹੱ ਦੱ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ "ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਗੱਓੁਂਦੀ ਹੈ, ਪਹੱੜ ਗੱਓੁਂਦੇ ਹਨ, ਨਦੀਓਂ ਗੱਓੁਂਦੀਓਂ ਹਨ, ਫਸਲੱ ਗੱਓੁਂਦੀਓਂ ਹਨ, ਓੁਤਸਵ ਤੇ ਮੇਲੇ, ਰੁ'ਤੱ ਤੇ ਪਰੰਪਰੱਵੱ ਗੱਓੁਂਦੀਓਂ ਹਨ".(2) ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਦੇ ਕੱਵਿ ਰੂਪ, ਲੋਕ ਗੀਤ ੈਲੀਓਂ, ਲੋਕ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਛੰਦ, ਕੱਵਿ ਧੱਰੱ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣੱ ਦੱ ਸੋਮੱ ਬਣਦੇ ਹਨ.ਕਈ ਵੱਰ ਇਹ ਪ੍ਰਭੱਵ ਇਨ੍ਹੱਂ ਵ'ਧ ਜੱਦੱ ਹੈ ਕਿ ਮੌਲਿਕ ਰਚਨੱ ਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਵਿਚ ਓਤਰ ਕਰਨੱ ਮੁੰਕਿਲ ਹੋ ਜੱਦੱ ਹੈ.

ਲੋਕ ਗੀਤ ਪਰੰਪਰੱ ਦੇ ਓੱ ਨੱਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਬੋਲੀ ਦੁਓਰੱ ਮੌਖਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਚੱਰਿਤ ਓਜੇਹੀ ਸੰਗੀਤਮਈ ਰਚਨੱ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਓਕਤੀ ਵਿੱ ਨੱਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜੱਦੀ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਵੱਨਗੀ ਦੇ ਕੇ ਪੀੜ੍ਹੀਓਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਓ'ਗੇ ਤੋਰਦੱ ਹੈ.(3) ਾਂ। ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜ'ਗੀ ਓਨੁਸੱਰ ਲੋਕ ਗੀਤ ਦੇ ੰਬਦਿਕ ਓਰਥ ਲੋਕੱ ਦੁਓਰੱ ਰਚਿਤ ਗੀਤ ਹੈ.(4) ਇਹ ਗੀਤ ਲੋਕੱ ਦੀਓਂ ਸ'ਧਰੱ ਤੇ ਲੋਕ ਜਡਬਿਓਂ ਦੀ ਸਹੀ

ਤਰਜਮੱਨੀ ਕਰਨ ਵੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਓਮ ਹੱਲਤੱ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹੱ ਦੇ ਰਚਨਹੱਰੇ ਦੱ ਪਤੱ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੱ ਪਰੰਤੂ ਲੋਕੱ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵੱਨਗੀ ਤੇ ਪਿਓਰ ਮਿਲਣ ਕੱਰਣ ਇਹ ਲੋਕੱ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਦੀਓਂ ਤ'ਕ ਜੀਵਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ.ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਦੇ ਰਚਨਹੱਰਿਓਂ ਬੱਰੇ ਚਰਚੱ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੱਰੇ ੱ। ਹਰਨੱਮ ਸਿੰਘ ੰਨ ਦੱ ਖਿਓਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜੱਬ ਦੱ ਲੋਕ-ਕੱਵਿ ਤੱ ਹੈ ਹੀ ਅੁਨ੍ਹੱ ਓਣਗਿਣਤ ਤੇ ਓਗਿਓਤ ਕਵੀਓਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਜੰਮਦੇ, ਪਲਦੇ ਤੇ ਪ੍ਰਵੱਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ ਹਨ.ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹੱ ਦੀ ਦਿਲੀ ਭੱਵਨੱ ਅੁ~ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਓਮਿਟ ਛੱਪ ਲ'ਗੀ ਹੋਈ ਹੈ.(5)

ਲੋਕ-ਗੀਤੱ ਵਿਚ ਤੁਕੱਤ, ਵਡਨ, ਤੋਲ ਤੇ ਪਿੰਗਲ ਓਦਿ ਦੀ ਪੱਲਣੱ ਨਿਯਮਤ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜੱਦੀ ਤੇ ਇਕ ਲੋਕ ਗੀਤ ਮੌਖਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੀੜ੍ਹੀਓਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਚਲਦੱ ਓਪਣੱ ਰੂਪ ਬਦਲਦੱ ਹੋਇਓ ਘਟਦੱ ਵਧਦੱ ਵੀ ਰਹਿੰਦੱ ਹੈ.ਪੰਜੱਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਦੀਓਂ ਦੋ ਵੰਨਗੀਓਂ ਹਨ.ਪਹਿਲੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਅੁਹ ਗੀਤ ੰਮਲ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮਰਦ ਗੱਅੁਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ੱੋਲੱ, ਮੱਹੀਓ, ਜਿੰਦੂਓ ਓਦਿ.ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵੰਨਗੀ ਓਰਤੱ ਵਲੋਂ ਗੱਏ ਜੱਣ ਵੱਲੇ ਗੀਤੱ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖ਼ੀ ਮੌਕੇ ਘੋੜੀਓਂ, ਸੁਹੱਗ, ਸਿ'ਠਣੀਓਂ, ਟ'ਪੇ ਓਦਿ ਤੇ ਗਮੀ ਮੌਕੇ ਵੈਣ, ਓਲੱਹੁਣੀਓਂ ਓਦਿ ੰਗਮਈ ਗੀਤ ਗੱਏ ਜੱਦੇ ਹਨ. ਕਈ ਵੱਰ ਓਜੇਹੇ ਗੀਤ, ਕਹੱਣੀਓਂ ਤੇ ਓਖੱਣ ਸੱਹਿਤਕੱਰੱ ਵਲੋਂ ਘੜੇ ਜੱਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਬੱਰ ਬੱਰ ਦੁਹਰੱਅੁਣ ਨੱਲ ਲੋਕਧੱਰੱ ਦੱ ਭੱਗ ਬਣ ਜੱਦੇ ਹਨ .

ਪ੍ਰਕੱਤਿ ਸਮਗਰੀ ਦੀਓਂ ਲਿਖਿਤ ਰਚਨੱਵੱ ਵਿਚੋਂ ਓ ਕੇ ਲੋਕਧੱਰੱ ਦੱ ਭੱਗ ਬਣ ਜੱਣ ਓਤੇ ਲੋੜ ਓਨੁਸੱਰ ਅੁਸ ਨੂੰ ੱਲ ਲੈਣ ਦੀ ਕਿਰਿਓ ਨੂੰ ਲੋਕਧੱਰੱਈਕਰਣ (Folklorization) ਕਿਹੱ ਜੱਦੱ ਹੈ.(6)

ਪੰਜੱਬੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਦੇ ਓਨੇਕ ਰੂਪ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਬੱਰੱਮੱਹ, ਸਤਵੱਰ, ਥਿ'ਤ, ਸੀਹਰਫੀ, ਬੱਵਨ ਓ'ਖਰੀ, ਪ'ਟੀ, ਪਅੁੜੀ, ਵੱਰ, ਚੌਬੋਲੱ, ਫੁਨਹੇ, ਘੋੜੀ, ਸੁਹੱਗ, ਸਿਠਣੀਓਂ, ਓਲੱਹਣੀਓਂ, ਟ'ਪੇ, ਮੱਹੀਓ, ੱੋਲੱ, ਬੋਲੀਓਂ, ਬੁਝੱਰਤੱ, ਸ'ਦ ਤੇ ਫੁਟਕਲ ਓਦਿ. ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਦੇ ਇਨ੍ਹੱ ਰੂਪੱ ਨੂੰ ਓਧੱਰ ਬਣੱ ਕੇ ਬੱਓਦ ਵਿਚ ਸੱਹਿਤਕ ਪਰੰਪਰੱਵੱ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈਓਂ ਹਨ.ਇਨ੍ਹੱ ਸੱਰੇ ਰੂਪੱ ਬੱਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜੱਣਕੱਰੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੀ ਜੱ ਰਹੀ ਹੈ.

ਬੱਰੱਮੱਹ:

ਸੱਲ ਦੇ 12 ਮਹੀਨਿਓਂ ਵਿਚ ਰੁ'ਤੱ ਤੇ ਮੌਸਮ ਦੀ ਹੋਣ ਵੱਲੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਓਧੱਰ ਬਣੱ ਕੇ ਬੱਰੱਮੱਹੇ ਰਚੇ ਗਏ ਹਨ. ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵੱਲੀਓਂ ਤਬਦੀਲੀਓਂ ਮਨੁ'ਖੀ ਮਨ ਅੁ~ਤੇ ਵੀ ਗਹਿਰੱ ਪ੍ਰਭੱਵ ਪੱਅੁਂਦੀਓਂ ਹਨ.ਲੋਕ-ਗੀਤੱ ਵਿਚ ਸੱਵਨ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹ'ਤੱ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ.ੱ। ਹਰਨੱਮ ਸਿੰਘ ੰਨ ਓਨੁਸੱਰ , "ਪ੍ਰੱਪਤ ਹੋਏ ਲੋਕ ਬੱਰੱਮੱਹੇ ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਭਰਵੇਂ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਪਿਰ-ਵਿਛੁਨੀਓਂ ਪੰਜੱਬਣੱ ਓਪਣੇ ਬਿਰਹੇ ਨੂੰ ਰੁ'ਤ ਬਦਲੀਓਂ ਨੱਲ ਰਚੱ ਮਿਚੱ ਕੇ ਗੱਅੁਂਦੀਓਂ ਰਹੀਓਂ ਹਨ".(7)

ਸਤਵੱਰ:

ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਵਿਚ ਹਫਤੇ ਦੇ ਸ'ਤ ਦਿਨੱ ਨੂੰ ਓਧੱਰ ਬਣੱ ਕੇ ਵੀ ਮਨ ਦੀਓਂ ਭੱਵਨੱਵੱ ਦੱ ਪ੍ਰਗਟੱਵੱ ਕੀਤੱ ਗਿਓ ਮਿਲਦੱ ਹੈ. ਇਕ ਪਤਨੀ ਵਲੋਂ ਓਪਣੇ ਸੁਹੱਗ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦੱਨ ਵਿਚ ਨੱ ਜੱਣ ਦੇ ਤਰਲੇ ਨੂੰ ਵੀਰਵੱਰ ਦਿਨ ਰੱਹੀਂ

ਇੰਜ ਬਿਓਨ ਕੀਤੱ ਗਿਓ ਹੈ:
ਬਸਰੇ ਨੂੰ ਅੁਠ ਜੱਅੂੰਗੱ ਕਰ ਕੇ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਕੱਲੱ.
ਬਸਰੇ ਨੂੰ ਨ ਜੱਈਂ ਵੇ ਵੀਰਵੱਰ ਮੁਕਲੱਵੱ.

ਥਿ'ਤ:

ਚੰਦ੍ਰਮੱ ਦੇ ਸੱਲ ਨੱਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਹੀਨਿਓਂ ਦੇ ਦਿਨੱ ਨੂੰ ਤਿਥੱ ਜੱ ਥਿਤੱ ਦੇ ਨੱਮ ਨੱਲ ਜੱਣਿਓ ਜੱਦੱ ਹੈ.ਇਨ੍ਹੱ ਥਿਤੱ ਦੁਓਰੱ ਵੀ ਪੰਜੱਬੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਝਲਕੱਰਿਓਂ ਦੇ ਦਰੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.ਚੇਤ ਦੀ ਮ'ਸਿਓ ਮੌਕੇ ਓਪਣੀ ਪਿਓਰੀ ਦੱ ਸੱਥ ਮੱਨਣ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟੱਈਓਂ ਗਈਓਂ ਭੱਵਨੱਵੱ ਦੱ ਜਿਕਰ ਇੰਜ ਮਿਲਦੱ ਹੈ:

ਚ’ਲ ਚਲੀਏ ਚੇਤ ਦੀ ਮ’ਸਿਓ ਮੁੰਾ ਤੇਰੱ ਮੈਂ ਚੁ’ਕ ਲੂੰ.

ਸੀਹਰਫੀ/ਬੱਵਨ ਓ’ਖਰੀ/ਪਟੀ:

ਇਹ ਸੱਰੇ ਕਰਮਵੱਰ ਫੱਰਸੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਗੁਰਮੁ’ਖੀ ਲਿਪੀਓਂ ਦੇ ਹਰਫੱ ਨੂੰ ਓਧੱਰ ਬਣੱ ਕੇ ਬਣੱਏ ਗਏ ਲੋਕ ਗੀਤ ਹਨ.ਭੱਵੇਂ ਕੁਝ ਵਿਦਵੱਨ ਇਸ ਵਿਚੱਰ ਦੇ ਧੱਰਨੀ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਗੀਤ ਓਨਪੜ੍ਹ ਲੋਕੱ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹੱ ਵਿਚ ਮਨ ਨੂੰ ਭੱਉਣ ਵੱਲੀ ਵਿਧੀ ਨੱਲ ਵਿੰ ਦੀ ਪੇਂਕੱਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਪਉੜੀ:

ਇਸ ਰੂਪ ਦੇ ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਦੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਰੂਪ ਮਿਲਦੇ ਹਨ.ਪੰਜੱਬੀ ਸੱਹਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਓਧੱਰ ਬਣੱ ਕੇ ਬੱਓਦ ਵਿਚ ਜੰਗੱ-ਜੁ’ਧੱ ਨੱਲ ਸਬੰਧਿਤ ਰਚਨੱਵੱ ਰਚੀਓਂ ਗਈਓਂ.ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰੂਪ ਮਿਲਦੇ ਹਨ:

ਹਰੀਏ ਹਰੀਏ ੇਕੇ ਨੀ ਫੁ’ਲ ਦੇ ਦੋ.ਓਜ ਮੈਂ ਜੱਣੱ ਪੇਕੇ ਨੀ ਫੁ’ਲ ਦੇ ਦੋ.
ਬੰਦੀ ਮੱਲਣ ਫੁ’ਲ ਪਈ ਚੁਣਦੀ ਗੋਦੀ ਤੱ ਬੂਟੱ ਹਰਿਓ.

ਦੂਜੱ ਰੂਪ ਇਹ ਹੈ:

ਹੁਲੇ ਨੀ ਮੱਏ ਹੁਲੇ, ਦੋ ਬੇਰੀ ਪ’ਤਰ ਝੁ’ਲੇ.
ਦੋ ਝੁ’ਲ ਪਈਓਂ ਖਜੂਰੱ.ਇਸ ਮੁੰਾ ਦੱ ਕਰੋ ਮੰਗੇਵੱ.

ਵੱਰ:

ਕਲੁ-ਨੱਰਦ, ਦੁ’ਲੱ ਭ’ਟੀ, ਬੂਟੱ ਸਿੰਘ, ਜਿਊਣੱ ਮੌੜ, ਜ’ਗੱ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੱਤਰੱ ਦੇ ਨੱਵੱ ਨੱਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵੱਰੱ ਦੇ ਨੱਮ ਹੇਠ ਲੋਕ ਗੀਤ ਰਚੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ.ਜ’ਗੱ ੇਕੂ ਨੱਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ ਹਨ:

ੂੰਘੀ ੇਬ ਵਣੱ ਦੱ ਅੁਹਲੱ ਜਿਥੇ ਜੀਊਣੱ ਮੌੜ ਵ’ਗਿਓ.
ਅੁਥੇ ਹਰਨੱ ਦੀ ਜੋੜੀ ਰੋਵੇ ਜਿਥੇ ਜੀਊਣੱ ਮੌੜ ਵ’ਗਿਓ.

ਚੌਬੋਲੱ:

ਇਹ ਚੱਰ ਤੁਕੱ ਵੱਲੱ ਲੋਕ ਗੀਤ ਹੈ.ਇਸ ਲੋਕ-ਗੀਤ ਦੇ ਵੀ ਕਈ ਰੂਪ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹੱ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਪਿੰਗਲ ਦੇ ਨਿਯਮੱ ਦੀ ਪੱਲਣੱ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਖੁਲੇ ਰੂਪ ਵੱਲੇ ਹਨ :

ਫ’ਗਣ ਮਹੀਨੇ ਮੀਂਹ ਪੈ ਜੱਦੱ, ਲਗਦੱ ਕਰੀਰੀਂ ਬੱਟੱ.
ਸਰਿਹੋਂ ਨੂੰ ਤੱ ਫੁ’ਲ ਲ’ਗ ਜੱਦੇ, ਛੋਲਿਓਂ ਨੂੰ ਪਏ ਪਟੱਕੱ.
ੌਂਕ ਨੱਲ ਜ’ਟ ਗਿ’ਧੱ ਪੱਅੁਂਦੇ, ਰ’ਬ ਸਭਨੱ ਦੱ ਰੱਖੱ.
ਬਸੰਤੀ ਫੁ’ਲੱ ਵੇ, ਓ ਕੇ ਦੇ ਜੱ ਝੱਕੱ.

ਫੁਨਹੇ:

ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਦੀ ਇਸ ਵੰਨਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਿਬਦ ਜੱ ਤੁ’ਲ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਦੁਹਰੱਈ ਜੱਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੱ ਨੱਮ ਫੁਨਹੇ ਜੱ ਪੁਨਹੇ ਪੈ ਗਿਓ.ਫੁਨਹੇ ਦੱ ਿਬਦੀ ਓਰਥ ਫਿਰ ਜੱ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਹੈ.ਿਬਦੱ ਦੇ ਦੁਹਰੱਅ ਨੱਲ ਗੀਤ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਪੈਦੱ ਕੀਤੱ ਜੱਦੱ ਹੈ ਜੱ ਤੁਕੱਤ ਮੇਲਿਓ ਜੱਦੱ ਹੈ.ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਓਨੇਕੱ ਲੋਕ ਗੀਤ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸੁੰਦਰ ਮੁੰਦਰੀਏ, ਦੁਦਰੀਓਂ ਦੁਦੱਰਕੱ, ਹੁ’ਲੇ ਹੁਲੱਰੇ, ਜੁਗਨੀ, ਸ’ਮੀ ਓਦਿ.

ਘੋੜੀਓਂ/ਸੁਹੱਗ:

ਵਿਓਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲੱ ਲੜਕੇ ਦੇ ਘਰ ਗੱਏ ਜੱਣ ਵੱਲੇ ਗੀਤ ਘੋੜੀਓਂ ਤੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਘਰ ਗੱਏ ਜੱਣ ਵੱਲੇ ਗੀਤ ਸੁਹੱਗ ਓਖੇ ਜੱਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹੱ ਵਿਚ ਵਿਓਹ ਵੱਲੇ ਮੁੰਾ ਤੇ ਕੁੜੀ ਪ੍ਰਤੀ ੁਭ ਇਛੱ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜੱਦੀ ਹੈ.ਇਨ੍ਹੱ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੋਹ ਭਿ’ਜੇ ਰਿੰਤਿਓਂ ਦੀਓਂ ਭੱਵਨੱਵੱ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੱ ਜੱਦੱ ਹੈ.ਘੋੜੀ ਵਿਚ ਧੀ ਓਤੇ ਪਿਤੱ ਦੀ ਵੱਰਤਲੱਪ ਨੂ
ਇਅੁਂ ਚਿਤਰਿਓ ਗਿਓ ਮਿਲਦੱ ਹੈ:

ਬੱਬਲ ਜਿਅੁਂ ਤੱਰਿਓਂ ਵਿਚੋਂ ਚੰਨ, ਚੰਨੱ ਵਿਚੋਂ ਕੱਹਨ, ਕਨ੍ਹਈਓ ਵਰ ਲੋੜੀਏ.

ਸਿ'ਠਣੀ:

ਇਸ ਲੋਕ ਗੀਤ ਦੁਓਰੱ ਵਿਓਹੁਣ ੍'ਕੀ ਜੰ\ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚੁ'ਭਵੀਓਂ ਗ'ਲੱ ਓੱਖੀਓਂ ਜੱਦੀਓਂ ਹਨ.ਲੱੜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਓਂ ਗ'ਲੱ ਸੁਣਨੀਓਂ ਪੈਂਦੀਓਂ ਹਨ:

ਸੌ' ਤੱ ਵਿਹੜੇ ਮੁ'ਾਂ ਮਕਈ ਦੱ.ਦੱਣੇ ਤੱ ਮੰਗਦੱ ਅੁ'ਧਲ ਗਈ ਦੱ.

ਇਨ੍ਹੱ ਵਿਚ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਰਿਵੱਰ ਤੇ ਅੁਸ ਦੀਓਂ ਸਹੇਲੀਓਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰੱ ਕੀਤੀ ਜੱਦੀ ਹੈ:

ਨੀ ਇਕ ਚੰਬੇ ਦੱ ਬੂਟੱ, ਕਲੀਓਂ ਬਹੁਤ ਹੋਈਓਂ.ਨੀ ਓਹੋ, ਕਲੀਓਂ ਬਹੁਤ ਹੋਈਓਂ.

ਓਲੱਹਣੀਓਂ:

ਮਨੁ'ਖ ਦੱ ਜੀਵਨ ਖੁੀਓਂ ਓਤੇ ਗਮੀਓਂ ਦੱ ਗੁਲਦਸਤੱ ਹੈ.ਪੰਜੱਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਇਨ੍ਹੱ ਦੋਹੱ ਪ'ਖੱ ਨੱਲ ਸਬੰਧਿਤ ਗੀਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ.ਜਿਥੇ ਖੁੀ ਮੌਕੇ ਗੱਏ ਜੱਦੇ ਗੀਤ ਮਨੁ'ਖ ਦੀ ਖੁੀ ਵਿਚ ਵੱਧੱ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅੁਥੇ ਗਮੀ ਜੱ ਦੁ'ਖ ਵੇਲੇ ਗੱਏ ਜੱਦੇ ਗੀਤ ਮਨੁ'ਖ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵੈਰੱਗਮਈ ਬਣੱ ਦਿੰਦੇ ਹਨ.ਓਲੱਹਣੀਓਂ ਵਿਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪ੍ਰੱਣੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗੱਏ ਜੱਦੇ ਹਨ.ਗੁਣ ਜੱ ਵਾਂਓਿਈਓਂ ਦੱ ਸਰੂਪ ਅੁਮਰ ਤੇ ਲਿੰਗ ਓਨੁਸੱਰ ਬਦਲ ਜੱਦੱ ਹੈ.ਨੌਜਵੱਨ ਲੜਕੀ

ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਇਹ ਬੋਲ ਬੋਲੇ ਜੱਦੇ ਹਨ:

ਹੱਇਓਂ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਓਂ, ਬੀਬੀ ਮੋਰਨੀਏ ? ਹੱਇਓਂ ਧੀਏ ਮੋਰਨੀਏ

ਹੱਇਓਂ ਟੁ'ਟ ਗਈ ਵਿਚੋਂ ਕ'ਚੀ ਕਲੀ , ਹੱਇਓਂ ਕ'ਚੀ ਕਲੀ

ਟ'ਪੇ:

ਟ'ਪੱ ਇਕਹਿਰੀ ਤੁਕ ਵੱਲੱ ਅੁਹ ਲੋਕ ਗੀਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ੋਲਕੀ ਨੱਲ ਸੁਰ ਕਰਕੇ ਗਿ'ਧੇ ਮੌਕੇ ਗੱਇਓਂ ਜੱ ਸਕਦੱ ਹੈ.ਇਨ੍ਹੱ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੱਰੇ ਓਲੰਕੱਰ ਵਰਤੇ ਹੋਏ ਮਿਲਦੇ ਹਨ:

1।ਜਦੋਂ ਰੰਗ ਸੀ ਸਰੋਂ ਦੇ ਫੁਲ ਵਰਗੱ, ਅੁਦੋਂ ਕਿਅੁੰ ਨੱ ਓਇਓਂ ਮਿ'ਤਰੱ.

2।ਰੱਝੱ ਕੀਲ ਕੇ ਪਟੱਰੀ ਵਿਚ ਰ'ਖਿਓਂ, ਹੀਰ ਬੰਗੱਲਣ ਨੇ.

ਮੱਹੀਓਂ:

ਇਹ ਲੋਕ ਗੀਤ ਪ੍ਰੱਨੋਤਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਦੱ ਹੈ ਕਿਅੁੰ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੱ ਪਤੀ ਕੁਝ ਬੋਲਦੱ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਅੁਸ ਦੇ ਅੁ~ਤਰ ਵਿਚ ਪਤਨੀ ਓਪਣੀ ਗਲ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ.ਇਨ੍ਹੱ ਵਿਚ 'ਬੱਗੇ ਵਿਚ ਕੱ ਬੋਲੇ', 'ਦੋ ਪ'ਤਰ ਓਨੱਰੱ ਦੇ' ਓਦਿ ਵੱਕੰੱ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੁਕੱਤ ਮੇਲਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜੱਦੀ ਹੈ.

ੋਲੱ:

ਇਹ ਲੋਕ ਗੀਤ ਪ'ਛਮੀ ਪੰਜੱਬ ਦੇ ਬੱਰ ਦੇ ਇਲੱਕੇ ਨੱਲ ਜੁੜਿਓਂ ਹੋਇਓਂ ਜੱਗਲੀ ਗੀਤ ਹੈ.ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ੋਲੇ ਨੂੰ ਜੱਗਲੀ ਮਰਦ ਦੀਓਂ ਦਰਦ ਭਰੀਓਂ ਘਨਘੋਰੱ ਓਖਿਓਂ ਹੈ.(8) ਇਨ੍ਹੱ ਵਿਚ ਕਈ ਸੁੰਦਰ ਓਲੰਕੱਰ ਮਿਲਦ ਹਨ.ਜਵੱਨੀ ਦੀ ਤੁਲਣੱ ਦੁਪਹਿਰ ਜੱ ਸ'ਜਣੱ ਦੇ ਮਿ'ਠੇ ਬੋਲੱ ਨੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

ਇੱਕ ਓਂਹਦੱ, ਖੱਲੀ ਜੋਬਨੱ। ਝ'ਟ ਪਲਕ ਪਰੱਹੁਣੱ ਏ ਜਿਵੇਂ ਤ'ਤੱ ਦੇਹ ਦੁਪੱਹਰੀ.

ਬੋਲੀਓਂ:

ਬੋਲੀਓਂ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਮਿਲਦੇ ਹਨ.ਘ'ਟ ਲੰਬੀਓਂ ਬੋਲੀਓਂ ਦੱ ਤੋਲ ਮੱਹੀਏ ਨੱਲ ਮਿਲਦੱ ਜੁਲਦੱ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਲੰਮੀਓ ਬੋਲੀਓਂ ਦੱ ਓਪਣੱ ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਵੇਕਲੱ ਰੂਪ ਹੈ.ਲੰਮੀ ਬੋਲੀ ਓਮ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪਿੰਾ/ਵਿੰੱ ਨੱਲ ਓਰੰਭ ਹੋ ਕੇ ਅੁਸ ਦੀ ਹਰ ਵਿੰੱਤੱ, ਪ੍ਰਕਿਰਤਕ ਸਰੂਪ, ਮੇਲੇ, ਤਿਅੁਹੱਰ ਓਦਿ ਦੀ ਜੱਣਕੱਰੀ ਪ੍ਰਦੱਨ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਸ'ਦ:

ਇਹ ਓਪਣੇ ਪਿਓਰੇ ਦੱ ਨੱਮ ਲੈ ਕੇ ਅੁਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਵੱਲੀ ਲੋਕ ਧੁਨੀ ਹੈ.ਪੰਜੱਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਵਿਚ ਪ੍ਰੱਪਤ 'ਸ'ਦ' ਵਿਚ 'ਚੀਰੇ ਵੱਲਿਓਂ', 'ਹੱਕਮੱ', 'ਸਿਪੱਹੀਓਂ', 'ਰੱਝਣੱ', 'ਬੀਬੱ' ਓਦਿ ਨੱਵੱ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਵਜੋ ਵਰਤਿਓਂ ਹੋਇਓਂ ਮਿਲਦੱ ਹੈ ਜਿਵੇਂ:

ਅੁ~ਚੜੱ ਬੁਰਜ ਲੱਹੌਰ ਦੱ, ਵੇ ਚੀਰੇ ਵੱਲਿਓਂ ਹੇਠ ਵਗੇ ਦਰਿਓਂ, ਵੇ ਸ'ਜਣ ਮੇਰਿਓਂ.

ਪੰਜੱਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਦੱ ਅੁਪਰੋਕਤ ਵੇਰਵੱ ਦਰਸੱਅੁਂਦੱ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜੱਬੀ ਸਭਿਓਿਚੱਰ ਦੱ ਇਹ ਓਨਮੋਲ ਖਜੱਨੱ ਮਨੁ'ਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਿੰਤਿਓਂ ਜਿਵੇਂ ਨੱਨਕਿਓਂ, ਦੱਦਕਿਓਂ, ਪੇਕਿਓਂ, ਸਹੁਰਿਓਂ, ਮੱ-ਪਿਅੁ, ਭੈਣ-ਭਰੱ, ਪਤੀ-ਪਤਨੀ, ਦਿਅੁਰ-ਭਰਜੱਈ ਤੇ ਹੋਰ ਰਿੰਤੇ-ਨੱਤਿਓਂ, ਜੰਗ ਤੇ ਓਮਨ, ਲੋਰੀਓਂ, ਘੋੜੀਓਂ, ਖੇਾੱ, ਤਮੱਓਿਂ, ਤੀਓਂ, ਤ੍ਰਿੰ\ਣੱ, ਵੱਾਿਓਂ, ਗੋਾਿਓਂ ਭੱਵ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਪ'ਖ ਬੱਰੇ ਭਰਪੂਰ ਜੱਣਕੱਰੀ ਪ੍ਰਦੱਨ ਕਰਦੱ ਹੈ.ੱਲੱ, ਲੋਕ ਗੀਤੱ ਦੱ ਇਹ ਦਰਿਓ ਓਨੰਤ ਕੱਲ ਤ'ਕ ਓਿਪਣੇ ਓਲਬੇਲੇ ਮਸਤ ਵੇਗ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਦੱ ਰਹੇ.

ਹਵੱਲੇ:

1. ੜਇਰਰਇਰ ਓਲੱਨਿ, ਓਸਸਅੇਸ ਨਿ ਟਹਇ ਸਟੁਦੋੇਾ ਾੋਲਕਸੋਨਗਸ, ਪ। 2
2. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜ'ਗੀ, ਸੱਹਿਤ ਕੋੱਂ, ਪੰਨੱ 922
3. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਥਿੰਦ - ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸੱਹਿਬ ਦੱ ਲੋਕਯੱਨਿਕ ਓਧਿਓਨ ਨੱਨਕ ਪ੍ਰਕੱਂ ਪ'ਤ੍ਰਿਕੱ, ਪੰਨੇ 130-ਬ31
4. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜ'ਗੀ, ਓਹੀ, ਪੰਨੱ 921
5. ਓਹੀ, ਪੰਨੱ 922
6. Verbal Art , Journal of American Folklore, Vol. LXV111, p. 248
7. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜ'ਗੀ, ਓਹੀ, ਪੰਨੱ 921
8. ਓਹੀ, ਪੰਨੱ 929